

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСИ
НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

КНЕЗ ПЕСНИК.

(Наставак.)

Иза половине прошлога века доживела је Црна Гора особити приказ. Неки аустријски бегунац, не зна се, да ли из Лиге у Хрватској, или из Крањске, Шћепан мали, појави се године 1767. у Црној Гори као лекар, за тим ступи као слуга у службу једног Црногорца, али је поред тога и лечења своја наставио. Једног дана рече он своме господару, да је он Петар III, цар руски, за ког се држало да је убијен. Одмах се поче лаковерни господар према своме лукавом слуги са страхопоштовањем понашати, и кад једном при некој гозби скиде капу, баш кад је слуга чашу устима примакао, исеку га гости, што свога слугу, коме толику част указује, боље не одева, или што му бар не позајми хаљине, ако их сам нема. „Ако немаш сабље, а ти му привези дугу од бурета!“

Но поред свега тога прогласи се на скоро по Црној Гори, у Приморју и по самој турској земљи, да се руски цар, гоњен од Катарине и Орлова, тамо појавио. За то време био је Сава митрополит и поставио је по земаљском обичају још за свога живота Василија себи за наследника, који се баш онда на путу десио, док се Сава повукао и земљу радио. Ту прилику употреби Шћепан, који је из дана у дан стицао све више присталица, — баш у исто доба, кад се и на Волги Јемељан Пугачев за лажног цара издао, — тако, да се он, уноточ одлучном протесту савином, начини господаром земље. Српски патријарх из Пећи пошље му једног лепо одређеног коња, а један племенити Ришњанин, Петар Цаја, сјајно оружје и богате хаљине. Овај последњи у знак оданости учињени поклон учини у толико већи утисак, што је тај Ришњанин пре тога у Русији био, и што се држало, да цара мора познавати. Млетачка влада пошље истоме

и још двојици другим капетанима, Человићу и Корди, укорна писма, због чега дође и до распри, која изгледаше да ће крвава бити. Кад ови и на трећи њима управљени позив у Котор не дођоше, покуша влада да ту тројицу на други начин дочепа. Она пошље једног часника са четрдесет момака у Рисан. Часник овај претаји цел свога пута, и поменути тројицу, који су му пратњу чинили у Рисну, ухвати баш кад се справљао да отплови, и баца их у лађу. Кад то Ришњани из даљине видеше, дотрче, ослободе своје капетане, и стану се из пушака бацати за дађом, која је нагла бегати. Одмах за тим доведе влада неколико хиљада момака у више ратних лађа и избаци их на суво, да казни Ришњане. Ришњани пак нишанили су тако zgodно са својих кровова, и кроз прозоре својих кућа, да више стотина Млечана на месту осталоше, а остали се моглоше само бегством на своје лађе спасти. Шћепан мали, сада глава земљи, седео је у црмничком манастиру, и знао је своју улогу тако играти, да је све више корена у народу хватао. Руска влада пошље неког кнеза Долгоруког у Црну Гору. У свечаној скупштини, што је митрополит на Петиге сазвао, изјави кнез у име Русије, да је Петар III умрло, а тај узурпатор да је варалица. Чинило се, као да је та изјава учинила утисак; кад пак сутра дан пуцање пушака навести долазе шћепанов, отпоздраве Шћепана са веселом пуцавом и повичу: „Благо нама сад и свагда! Ево нам долази господар!“ Но кад дође, митрополит и посланик руски поред свега тога ухвате га и затворе у једну собу на горњем сирату, што он одмах употреби према лаковерним, рекавши им, као да је то очевидно припознање од стране руског кнеза, јер кад га не би за

цара држао, не би му стан над собом уступио, шта више бадио би га у подрум! Сад се подиже и трећа сила против свију тих догађаја, стари непријатељ Црне Горе Турска. Три војске пођоше против Брда, док је Млетачка своју војску на границу поставила, да довоз препречи, и да бегству на пут стане. Црногорци се бранише на живот и смрт. Пред превеликом силом тек лагано уступајући, повуку се у унутрашњост земље. Највећа храброст и најжешће варварство, палеж и убијање деце, уопште све страхоте распалише се. Црна Гора већ хоће скоро да пропадне, јер јој синови гинући малаксавају. Камо спаса? На то у један мах у турском и млетачком стану удари гром у барутане. Непријатељ мораде се повући, Црногорци падоше на колена и помолише се богу, јер сам их је он спасао. Шћепан, који је био повод рату, није се у њему одликовао. При поткопавању једног лагума изгуби вид. Црногорац презире истина оскудицу личне храбрости, али ипак не издаде виновника на турско потражи-

вање, изговарајући се, као да је Шћепан у боју пао, него пошљу лепо зауздана коња шћепанова, кога му је пећски патријарх поклонио, за знак да је изгубио господара. Шћепан је владао четири године у Црној Гори као независан господар, и уважењем својим стао је многоме чему, особити крађи, на пут. Два лопова дао је стрелати, што је од тако замашна уплива било, да су дукати и сребрни пиштољи, које би он на путу оставио, по више недеља тамо лежали и нико их не би дирнуо. Шћепан паде издајством. Наша скадарски потплати слугу ослепелог Шћепана, неког Грка, који га на спавању закоље. Свршив дело, закључа собу и рече људима, да је Шћепан неки лек на очи метнуо, и да му треба мира. По што се после више сахата није чуло ништа у соби, навале његови људи унутра и нађу му лешину, где у крви плива.

Ово градиво обрадио је наш племенити појокињ у другој једној жалосној игри, која, проникнута песничком снагом, дише чистим народним духом. (Наставиће се.)

Т Е Р А О П О З И Ц И Ј У .

ШАЉИВА ИГРА У ЈЕДНОЈ РАДЊИ, НАПИСАО † КОСТА ТРИФКОВИЋ.

(Наставак.)

Катица. О, ја мало једем!

Миша. Катица мало једе!

Ђира. Понда треба одела!

Катица. Ја имам доста хаљина!

Миша. Катица има доста аљина!

Ђира. Понда тек долазе забаве!

Катица. Ја не марим за играчке!

Миша. Катица не мари за играчке!

Ђира. Та добро, добро, ал' треба бар да иде те у позориште!

Миша. Ако је само то, онда вас није ни бриге, јер од позоришта не ће бити ништа, а и не треба да буде, да нам само мами новце из џепа!

Ђира. Не ће бити! (За себе.) Зар и он?

Катица. Да, слатки татице, ти нас трошкови не ће мучити!

Ђира (за себе.) Ја сам изван себе, као да су се сви заклели против мене.

Миша. За то, драги отац, дајте нам вап благослов.

Катица. Слатки отац учините ме сретном!

Ђира (љутито). Од сватова не ће бити ништа!

Миша и Катица. Отац!

Ђира. Ја не могу пристати.

Миша. Али за што, ако бога знате?

Ђира. За то, што... што — што не могу!

Катица (плаче.) Ви мене не волите!

Миша. Мајстор Ђиро, не мојте ме убијати!

Ђира. Ни речи више! Седај тамо за твојим послом, а ти, Катице, марш у собу!

Јеца. Но, но, старче, само полагамо! Ту сам ваљда и ја. Даклем, ако смем питати, за што не пристајем?

Ђира. Нисам дужан рачуна полагати! (За себе.) Само отважно!

Јеца. Охо, старче, ти још ниси никад са мном тако говорио

Ђира. Може бити, ал' од сада ћу тако! (За себе.) Само отважно.

Јеца. Ђиро!

Ђира. Јецо!

Јеца. Ти си еанда заборавио, да сам твоја жена!

Ћира. Ти си канда заборавила, да сам ја твој муж!

Јеца. Море, ћиро, који је враг ушао у тебе?

Ћира. Онај, који је из тебе изишао!

Јеца. Још није изишао, још ћеш ти видети, да је у мени. Дакле ти не пристајеш?

Ћира. Никада!

Јеца. Је ли то твоја последња реч?

Ћира. Последња!

Јеца. А ја ти кажем, да је Катица мишина жена, јеси чуо? Мишина жена, па сад ни речи више!

Ћира. А ја ти кажем, да Катица не ће бити мишина жена, па сад је доста! Мишо ти, вуци се у своју собу, ти, Катице, у своју, а ти, жено, у кујну! (Хола горе доле.)

Јеца. Но то ми се још никад није догодило за време мог четрдесет — годишњег брачног живота! Је ли то мој муж? Је ли то онај, који је мене увек слушао? Не, — то ја не могу трпети, овакав би живот за мене био смрт! Ил' ћу ја опет имати своју команду, ил' ћу — ил' ћу — Не знам ни сама шта ћу! Љута сам као змија, не могу дуже издржати, морам ићи на чист ваздух. (Истрчи.)

Ћира (за себе.) Победа! Право, ћиро, то се зове опозиција! (Катици.) На десно! (Миши.) На лево!

Катица (плачући.) Ја сам врло несретна! (Оде.)

Миша (жалосно.) О судбино, судбино! (Оде.)

П О Ј А В А Ј Е Д А Н А Е С Т А.

Ћира (сам.)

Ћира. Тако! Сад сам и с овима готов! Победа је, истина, тешка била, ал' је тим сјајнија испала. Један против њих троје, опозиција у мањини, па ипак победа! Зар то није нечувено? Истина, са женом сам се побргао, Катица плаче, Миша је убијен, али шта ја марим? Нег се сав свет тумбе окрене, позоришта опет мора бити! (Гледа на посо.) Посла ваздан, — ништа за то, радићу дуже него обично, па ће све у реду бити! (Седне и ради живљудукајући милетићеву песму.)

П О Ј А В А Д В А Н А Е С Т А.

Миша и пређашњи.

МИША (ступи са свим спремама за пут са фелајомна леђима.)
Мајстор Ћиро!

Ћира. Но?

Миша. Још једаред само, — још последњи пут вас молим, дајте ми вашу Катицу.

Ћира. Од тога посла не ће бити ништа!

Миша. Онда, — онда збогом мајстор Ћиро!

Ћира. Шта? — А куда ћеш? (за себе.) Ето ти врага!

Миша. Не знам — ма куда — у широки свет, — тек овде не могу остати.

Ћира. А за што не?

(Наставиће се.)

З Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Звонар павловске црве у Лондону.) (Свршетак.)

Ми бисмо имали, што се тиче самога комада, много шта да приметимо, али нам то простор листа не допушта. Приморани смо да будемо што краћи. — Ми се, истина, не слажемо с људима, који су за аутономију вештине, који веле, да је вештина сама себи целъ као и природа, којима је облик по себи главна ствар. Тако схваћање вештине по мишљењу нашем погрешно је. У колико смо противни празној голој форми па ма колико она „лепа“ била, толико и још више противни смо форми, која скрива у себи рђаву тенденцију. Међу такве комаде спада и звонар павловске црве у Лондону. Писац је с њим хтео да пропагира легитимитет широј публици, те је узео човека из народа, звонара, само да с њим и са његовом слепојом комах што симпатичнији буде. Такав комад не би био достојан, да се на позорици нашег народног позоришта приказује, јер се у њему олаквује смрт тирана, кога је народ ин-

тески на смрт осудио као „издајницу, убицу и непомирљивог душмана народа.“

Представа је испала у главnome врло добро. Рукић (Џон), Сајевић (Лудлов), Лукић (Албин) задовољили су нас потпуно. Само бисмо приметили Рукићу, да се као сленац клени сувише патетична говора, јер положај ценов по себи утиче довољно на живце публикине. Рукићка беше вернија Клара жена, но аристократиња. Марковића (Сми-та-Ветфорд) гледасмо први пут у већим интриганским удогама и можемо рећи, да нас је у главnome задовољко. Треба да се још стара, да се одвикне оног брзог говора, који му каткад пређе у монотоност, па и наглог кретања. Спорији говор, мирно кретање праћено ваљаном мимиком одговара обично духу интриганском. Добриновић (Хенрик), Зорић (Јорик), Љ. Зорићева (Мара), а и други редом, учинише са своје стране, те је представа испала складно.

М. Х.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

48. ПРЕСТАВА.

ВАН ПРЕПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 23. МАРТА 1875.

Г Р А Н И Ч А Р И.

ПОЗОРИШНА ИГРА У 3 ЧИНА, С ПЕСМАМА, ОД Ј. ФРАЈДЕНРАЈХА, ЗА СРПСКУ ПОЗОРИШНУ УДЕСИО А. ХАЦИЋ, МУЗИКА ОД А. МАКСИМОВИЋА.

О С О Б Е:

Бранко Српић, обрштар		Зорић.
Милева, жена му		Ј. Поповићева.
Даница, кћи му		М. Максимовићева.
Каролина Либхерц, собарица		Ј. Хаџићева.
Смиљанић трговац		Лукић.
Андрија Миљевић		Ружић.
Маца, жена му	} граничари и граничарке	Д. Ружићка.
Милка, кћи му		М. Зорићева.
Грга Петровић, крчмар		Добриновић.
Јоца Бочић		Вујић.
Сава Чујић		Марковић
Сара		М. Недељковићка.
Марта		В. Хаџићева.
Сима, андријин слуга		Божовић.
Мара, слушкиња		Љ. Зорићева.
Васа Петровић, тамничар, стриц андријин		Вунић.
Наредник	* * *	

Официри, војници, стражари, граничари; грађани и свирачи. — Збива се у граничарској регименти.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 сахата пре подне.

Поштовани претплатници умољавају се, да би изволили исплатити своју другу претплату или у трговини браће Поповића или у вече на каси.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичином) од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а после на каси.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.